

Оцінка оптимальних параметрів економічної системи зборів, побудованої для захисту авторських та суміжних прав

Результати дослідження

Мотив дослідження та правові основи системи зборів

Сфера дослідження: приватне копіювання та репрографія

- Приватною є будь-яка копія, створена фізичною особою для власного користування
- Приватне копіювання (надалі - ПК) дозволяє переміщувати авторські твори на інші носії за умови справедливого відшкодування автору внаслідок заподіяної шкоди при відсутності прямого дозволу (ліцензії) на відтворення
- У Глобальному дослідженні з приватного копіювання вказується, що серед поглядів на принципи забезпечення авторського права при ПК наразі домінує визначення заподіяної шкоди авторам, що й має стати основою для розрахунку винагороди
- Принципи ПК однак базовані на припущенні, що доступ до джерела походження копії був отриманий у легальний спосіб
- Аналогічно до ПК трактується й захист прав при репрографії (тексти, зображення)

Основний регіон, де збори ПК діють насправді - це Євросоюз

Збори ПК за регіонами у 2018 році (млн. євро)

ЄС	1019.4
Африка	21.1
Латинська Америка та Кариби	3.9
Канада-США	1.0
Азія та Тихоокеанські країни	0.3

Директива ЄС стала орієнтиром для багатьох країн

Одними з основних прикладів законодавчої системи щодо принципів відшкодування авторам при приватному копіюванні та репрографії, яку в тому чи іншому виді наслідували й інші країни є директива 2001/29/ЄС “Про гармонізацію деяких аспектів авторських та суміжних прав в інформаційному суспільстві”, що була прийнята у рамках впровадження договору з Світовою організацією інтелектуальної власності

Основні приклади, коли накладання зборів не здійснюється або проводиться з певними умовами

- Експорт
- Професійне використання
- Онлайн-торгівля та переміщення через кордон
- DRM

Center of Macroeconomic
Modeling
at Kyiv School of Economics

Міжнародний досвід

Приклад встановлення тарифів: Франція

Орган, що виконує збори	Носії авторських прав, визначені Мінкультури
Збори	Збір на об'єм пам'яті, вбудований у пристрої
Отримувачі	Автори, виконавці, продюсери
Платники зборів	Імпортери та виробники визначених пристроїв.
Винятки	Експорт/професійне використання
Соціальні та культурні відрахування	25%

СМАРТФОНИ ТА МОБІЛЬНІ ТЕЛЕФОНИ

4.00 ←————→ 14.00

ПЛАНШЕТИ

8.00 ←————→ 14.00

USB-НАКОПИЧУВАЧІ

1.00 ←————→ 4.60

Тарифи встановлює спеціальна адміністративна комісія, що складається з 24 членів: 12 - представники організацій власників прав; 6 - виробники та імпортери; 6 - представники організацій споживачів. Президент має право голосу, представляє державні та загальні інтереси. Рішення обговорюються, потім голосуються та офіційно публікуються.

Приклад встановлення тарифів: Канада

Орган, що виконує збори	Канадський приватний копіювальний колектив (КПКК)
Збори	Збір на носії
Отримувачі	Виконавці, автори, публіцисти
Платники зборів	Імпортери та виробники визначених пристроїв (на етапі перших продажів у Канаді)
Винятки	<ul style="list-style-type: none"> ● Експортери ● Товари, що продаються асоціаціям, які представляють осіб з вадами функцій сприйняття ● Компанії можуть зареєструватися в програмі “CPC Zero-Rating (нульова ставка)” шляхом укладення угод з КПКК
Соціальні та культурні відрахування	Відсутні

CD - R/RW - 0.29 канадських доларів

Audio CD-R/RW - 0.29 канадських доларів

Правління з авторських прав Канади встановлює ставку збору після розгляду інформації від КПКК та інших сторін на слуханнях щодо тарифів. КПКК доручає Circum Network Inc. проводити опитування, які збирають інформацію про приватне копіювання музики в Канаді.

Репрографічний збір у Польщі

У травні 2021 року Міністерство культури Польщі запропонувало розширити список пристроїв, за які стягуватиметься збір. Можливі позитивні наслідки:

- Потенційний прибуток у розмірі 3,57 млрд злотих протягом 10 років

Проте, експерти зазначають можливі негативні ефекти:

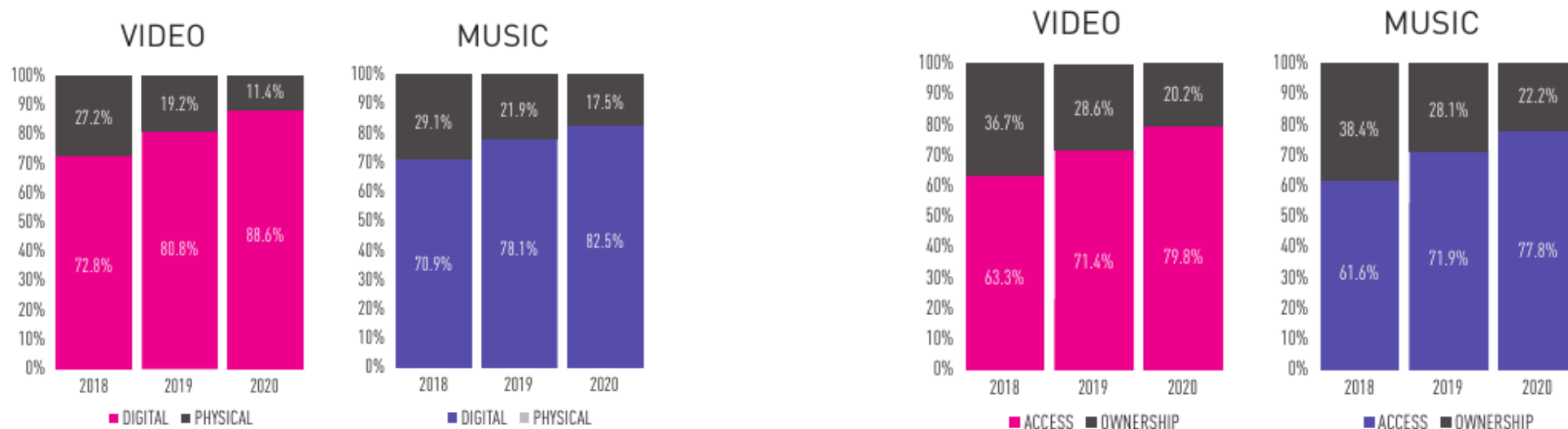
- Зростання цін на техніку
- Перехід до зарубіжних магазинів, де ціни нижчі
- Зменшення обсягу продажів електроніки
- Податкові втрати в результаті зниження продажів електроніки

Зміни у характері споживання контенту

Згідно з дослідженням Асоціації роздрібних надавачів послуг в сфері дозвілля та розваг у Великобританії реалізація музики через онлайн-підписки становила 82.5% продажів музики, відповідно придбання музики на CD, вінілових платівках та пряме завантаження складало 17.5%, тоді як ще в 2018 році вона становила 29.1% (рисунок зліва)

Значно змінювався й формат доступ до контенту, так, якщо у 2018 придбання (отримання права власності через завантаження тощо) як для відео, так і для аудіо становило трохи менше 40%, то вже у 2020 ці частки дорівнювали орієнтовно 20%. Тобто зростання онлайн-підписки за останні кілька років було до певної міри революційним (рисунок справа)

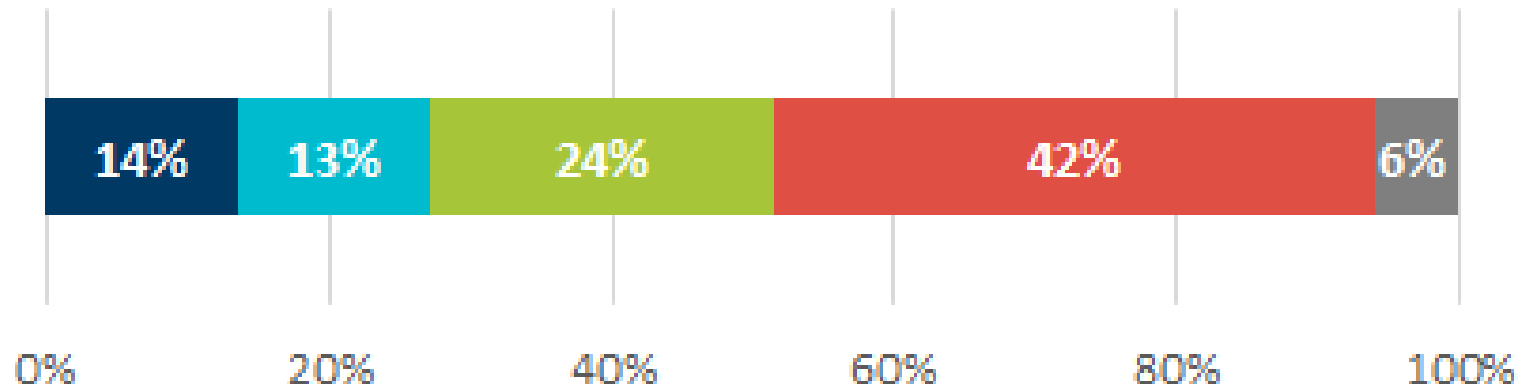

Усталені факти ринку техніки та споживання авторського контенту в Україні

Опитування щодо звичок користування аудіо, відео, копіювання з паперу

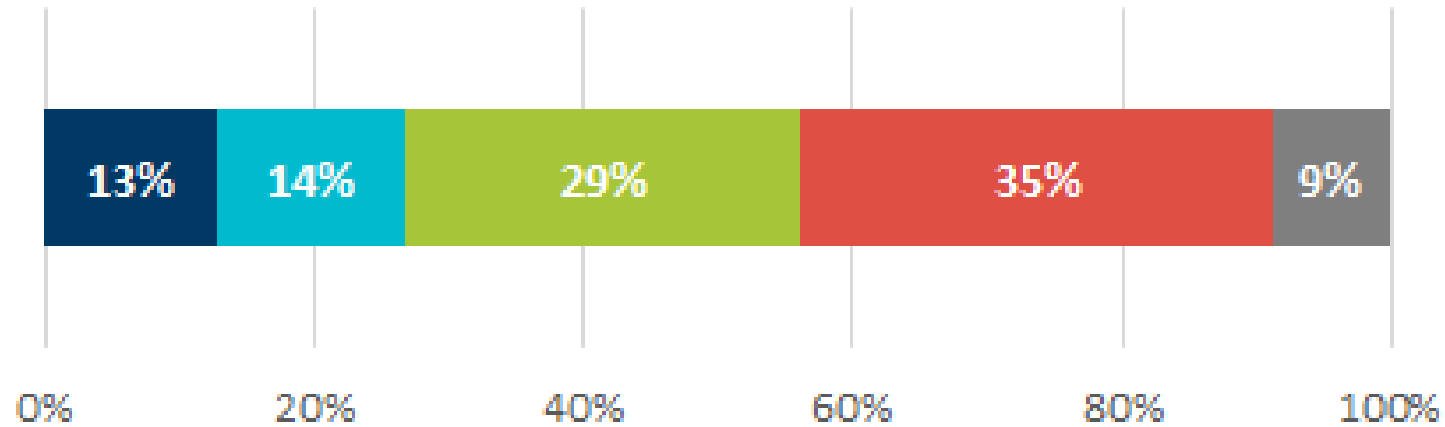
- Дослідження звичок та уподобань українців щодо користування аудіо, відео та паперового копіювання було проведено за допомогою соціологічного опитування компанії Gradus.
- **Обсяг вибірки:** 1000 респондентів.
- Вибірка відображає структуру населення міст з кількістю мешканців більше 50 тисяч у віці 18-60 років за статтю, віком, розміром населеного пункту та регіоном.
- **Цільова група дослідження:** чоловіки та жінки віком від 18 до 60 років, що мешкають в містах з населенням 50 тис. жителів та більше.

Майже половина респондентів споживають скопійований музичний контент

- придбаний на офіційних носіях інформації
- отриманий через завантаження з оплатою
- отриманий через стрімінг
- скопійований з будь-якого пристрою або ресурсу без оплати
- інше

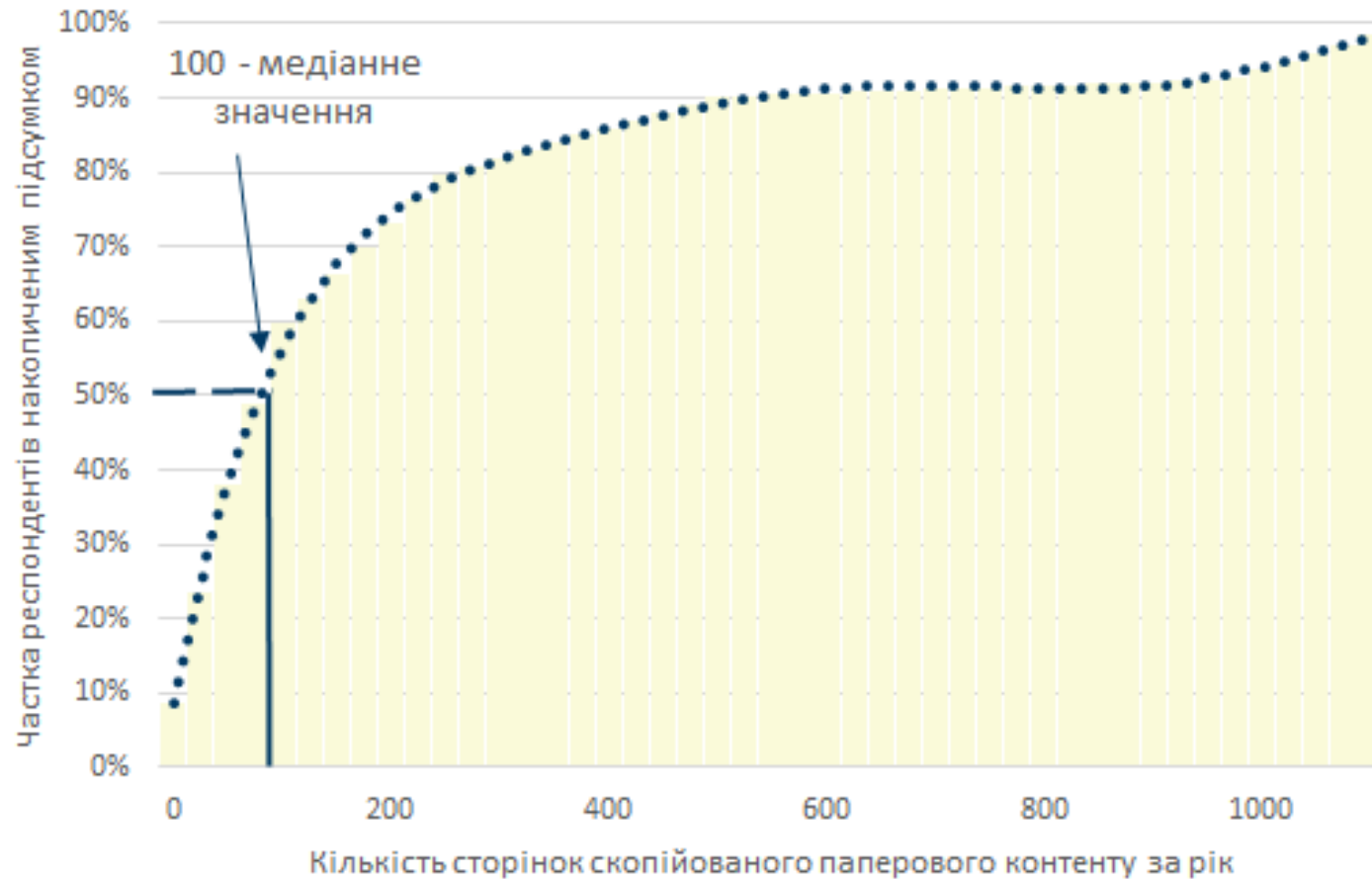
Найчастіше споживають скопійований та отриманий через стрімінгові сервіси відеоконтент

- придбаний на офіційних носіях інформації
- отриманий через завантаження з оплатою, легальний подарунок
- отриманий через стрімінг
- скопійований з будь-якого пристрою або ресурсу без оплати
- інше

Опитування було проведено дослідницькою компанією Gradus Research методом самозаповнення анкети в мобільному додатку. Онлайн-панель Gradus відображає структуру населення міст з кількістю мешканців більше 50 тисяч у віці 18-60 років за статтю, віком, розміром населеного пункту та регіоном. Період проведення поля: 3 серпня 2021 року з 18:50 до 21:30 годин. Розмір вибірки: 1000 респондентів.

В середньому, копіюють 100 сторінок паперового контенту за рік

Опитування було проведено дослідницькою компанією Gradus Research методом самозаповнення анкети в мобільному додатку. Онлайн-панель Gradus відображає структуру населення міст з кількістю мешканців більше 50 тисяч у віці 18-60 років за статтю, віком, розміром населеного пункту та регіоном. Період проведення поля: 3 серпня 2021 року з 18:50 до 21:30 годин. Розмір вибірки: 1000 респондентів.

Найчастіше копіюють навчальну літературу та матеріали

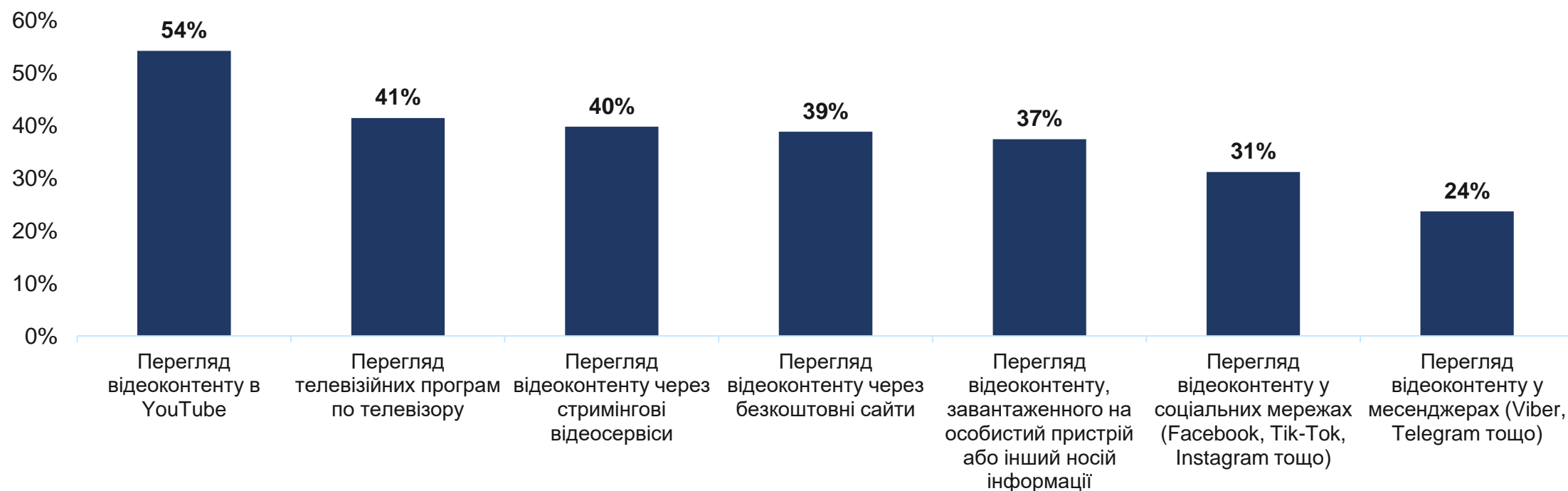
Який паперовий контент Ви копіюєте найчастіше?

Ставлення споживачів до зборів

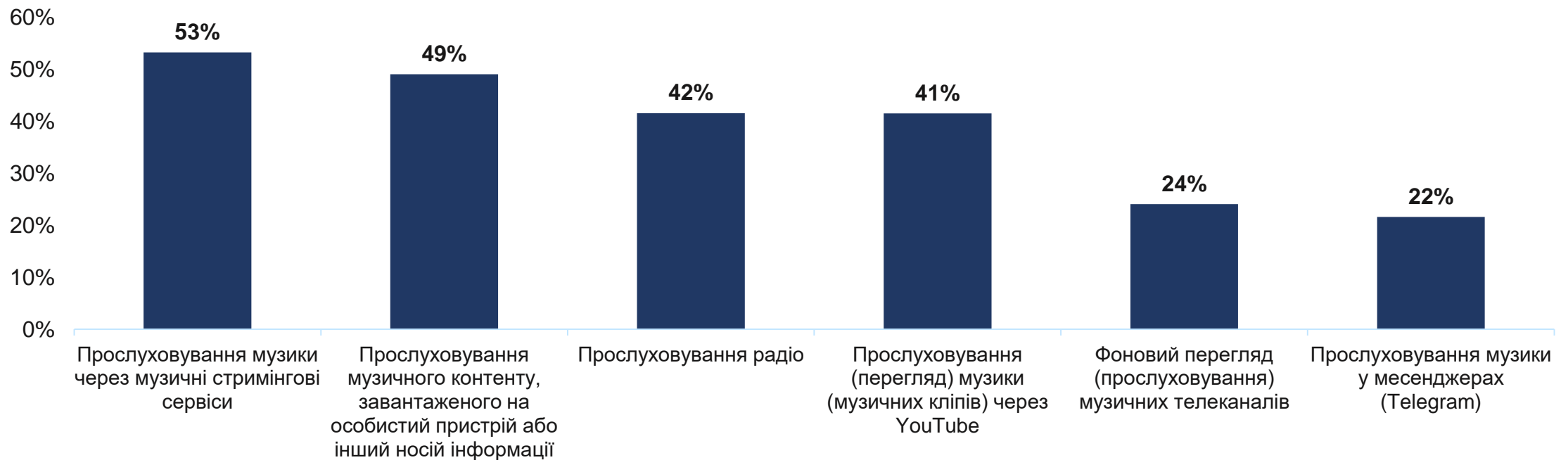
- На питання “Чи вважаєте Ви справедливим законодавче зобов’язання сплачувати з усіх смартфонів, ввезених в Україну, збір за кожне ЙМОВІРНЕ копіювання авторського твору (пісні, фільму, книги), придбаного споживачем легально?”:
 - негативно відповіли 52.7% опитуваних.
 - не зміг визначитися з цим питання кожен третій (33.3%).
 - ствердно відповіли лише 14%. Інформація про існування збору була невідомою для 64.7% та лише 16.4% знали про його існування.
- **Українці переважно не готові сплачувати більші збори**
 - лише 2% декларують свою готовність сплачувати більші збори.
 - майже 10% вказали, що готові сплачувати вищі збори, однак за наявності публічних звітів щодо розподілу зборів поміж авторами.
 - 16.9% не готові, бо купують контент напряду або через користування стримінговими сервісами, 48.5% не готові з інших причин.
- **Спосіб винагороди авторів за ймовірне копіювання їх творів для особистого використання:**
 - 26.9% опитуваних вважають коректним робити це через сплату автору напряду через придбання контенту на веб-ресурсі автора, QR код на альбомі, пожертвування тощо.
 - додаткову оплату на стримінгових сервісах обрали 10.3%.
 - 5.2% вказали, що це може бути спеціальний збір тільки з носіїв інформації (тільки флешки, плеєри, офіційні компакт-диски, касети, вініл тощо), а 4.1% вказали на спеціальний збір з усієї техніки (смартфони, телефізори, диски, флешки тощо).
 - 27.1% вважають, що будь-яке копіювання для особистого користування має бути безкоштовним.

У структурі споживання відеоконтенту домінує перегляд в YouTube

Середня частка у структурі споживання відеоконтенту у відсотках протягом останнього місяця

Споживання музичного контенту через стримінгові сервіси та завантаження на особистий пристрій є домінуючими у структурі споживання

Середня частка у структурі споживання музичного контенту у відсотках протягом останнього місяця

Методологія обрахування оптимального рівня зборів

Методики розрахунку тарифів

1

Зі сторони
споживача - на
основі статистики
використання
пристроїв

2

Зі сторони технічних
можливостей
пристроїв (ємність
носія)

Види системи зборів

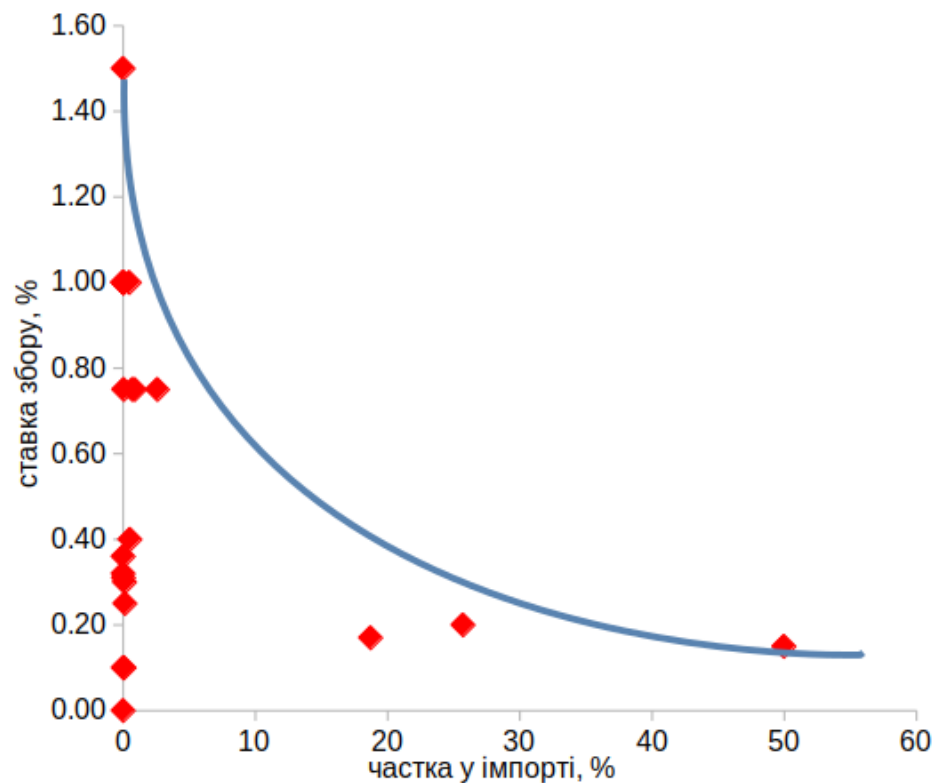
Фіксовані

CD диск у Швейцарії:
≈ 0.04 CHF (1.18 UAH)

Відсоткові

CD диск у Болгарії:
1.25%, в Україні 0.75%

Поточна система зборів в Україні відтворює ідею фіксованих ставок, хоча ставки визначені у термінах відсотків від вартості

Емпірична залежність між
часткою товару у імпорті та
ставками зборів на них
Джерело даних: ЄБА

Методика розрахунку

$$z_{\%} = \{d \cdot k \cdot [s \cdot V] / (p \cdot g \cdot y)\} \cdot 100\%$$

Літера	Сутність	Дані
p	середня вартість пристрою	вартість імпорту та вироблених пристроїв
V	обсяг контенту на пристроях	міжнародні дослідження та статистика
s	вартість одиниці контенту	ціна стрімінгових сервісів, ціна CD тощо
k < 1	частка скопійованого контенту	опитування споживачів
y	розрив у доходах споживачів	розрахунки на основі ВВП на душу населення
g > 1	коефіцієнт сірого імпорту	опитування учасників ринку техніки
d	дисконт на вартість копії	0.85

Рекомендації щодо політики зборів

Основні рекомендації дослідження (1)

- Сірий імпорт значно впливає на отримання зборів та викривлює розрахунок ставки у відсотковому вираженні та дискримінує “білий” імпорт
- Зміщення у способі доступу до авторських творів - стрімінгові сервіси означають право на тимчасове користування, а не володіння й копіювання також впливають на розрахунок
- Має бути врахованою різниця у рівнях доходів поміж країн при аргументації необхідності застосування середньосвітових ставок зборів
- Виключення з нарахування зборів має також здійснюватися для пристроїв з технічним захистом від копіювання (**DRM**), оскільки в такому випадку шкода, нанесена правовласникам практично не виникає.

Основні рекомендації дослідження (2)

- За нашими спостереженнями, фіксовані ставки є коректнішим видом тарифів, оскільки не дискримінують пристрої з більшою вартістю, однак для України з високою інфляцією та перспективним зростанням доходів відсоткова система є прийнятною.
- Важливим моментом у встановленні зборів має стати принцип досягнення рівня, за якого зберігається відшкодування збитку авторів та водночас підтримується оптимальне навантаження на споживачів. Таким рівнем у наших розрахунках є значення, вказані у таблиці запропонованих зборів в повному звіті. Додатковими аргументами на підтримку такої позиції є збереження конкурентоспроможності легальних імпортерів та небажання споживачів платити підвищені збори як і їх переваги щодо сплати авторам напряму або через стрімінгові сервіси.
- Доцільно встановити регулярний перегляд ставок з попереднім дослідженням основних параметрів ринку (1 раз на 2 роки) та план переходу до фіксованих ставок

Пропозиції щодо ставок зборів

Назва товару	Ставка збору, пост. КМУ 992	Пропозиція ОКУ	Дослідження КШЕ
Збір за "чисті носії"			
Мобільні телефони / смартфони	0.15%	0.52%	0.10%
Телевізори з записом	0.17%	0.44%	0.23%
Ноутбуки	0.20%	0.52%	0.08%
Комп'ютери	0.20%	0.52%	0.08%
Планшети	0.15%	0.52%	0.10%
Домашні аудіосистеми	0.75%	2.61%	0.30%
Накопичувачі	0.25%	2.61%	1.30%
Карти пам'яті, флеш, CD/DVD/BD	0.75%	3.01%	1.30%
Збір по репрографії			
Багатофункціональні пристрої	-	4.71%	0.60%
Копіювальні апарати	-	2.70%	0.50%
Факсимільні апарати	-	2.61%	0.40%
Різографи	-	4.53%	-
Папір форматний (A5, A4, A3)	-	1.95%	0.10%
Папір факсовий	-	1.53%	0.10%